

Skog Alnarp

Hyggesfritt i praktiska försök

En ny rapport visar kunskapsläget om hyggesfria metoder.

– Vi vet en hel del, men behöver lära oss väldigt mycket mer, konstaterar Martin Goude, försöksledare på Tönnersjöhedens försökspark.

I en rapport har han och kollegorna kartlagt 140 långtidsförsök med hyggesfria metoder.

De praktiska försöken är ryggraden i forskningen. Totalt finns mer än 4 000 långtidsförsök över hela landet.

Det är alltså bara en liten andel som handlar om hyggesfritt brukande.

– Det är ändå en bättre kunskapsbas än vi trodde från början. Ett problem är att många försök är unga, men det går ändå att dra en hel del lärdomar.

UTGÅNGSPUNKTEN är Skogsstyrelsens definition av hyggesfritt.

Det handlar om kontinuerligt växande skog utan kalavverkning. Antingen brukas den genom att ta ut enskilda träd eller genom att avverka mindre ytor (luckhuggning). Luckan får vara högst en fjärdedels hektar.

Ett alternativ är också skärmställning, att ha relativt

täta skärmar av träd som föryngrar sig själva. Det fungerar bäst för tall och bok.

– En fråga är hur stora luckorna måste vara för att få naturlig föryngring. Det tycks räcka med strax över 0,1 hektar för att få in tall, som är det mest kräsna trädslaget.

– Att avverka bråkdelar av hektar med tunga maskiner blir förstas dyrt, därför behövs i praktiken flera näraliggande luckor. En lovande metod, som prövas i försök, är att avverka i ett schackmönster.

Rutorna är tydliga på ett flygfoto, men på marken ger det intryck av en ganska homogen skog.

BÅDE luckhuggning och skärmställning ger likåldriga bestånd på mindre ytor.

Vid uttag av enstaka träd blir det annorlunda. Målet är en fullskiktad skog, med träd i olika storlek och höjd. Det finns olika metoder.

I blädning kan man exempelvis avverka vart tionde år för att hålla ett ganska konstant virkesförråd. I måldiameterhuggning avverkas alla träd över en viss diameter. Genom plockhuggning väljs träden ut lite friare.

Målet i alla lägen är att avverka grova värdefulla träd och låta de andra växa i värde.

– På bördiga marker kräver det ganska täta ingrepp. I ett försök på Tönnersjöheden var tanken att avverka vart 20e år. Kanske passar vart tionde år.

Tät tallskärm är en variant av hyggesfritt

Förmodligen kräver det någon form av konstant stickvägssystem.

Att avverka lite och ofta är en extra kostnad, å andra sidan har det grova virket som tas ut ett högt värde.

En risk med täta ingrepp är att det finns många ingångar till rotröta, både genom de färskas stubbarna och genom att maskinerna skadar träden. Vid försök med blädning i Siljansfors försökspark avverkar man därför bara på vintern vid minusgrader.

DET är ont om fullskiktade skogar och en nyckelfråga är hur man kan omforma likåldriga bestånd som passar till hyggesfritt brukande.

– Vi har ett par sådana försök. Det visade sig svårt medelåldrig granskog som gallrades hårt för att ge möjlighet till föryngring och skiktning. Följden blev att delar av försöket blåste ner utan att föryngring etablerats.

Kanske är det bättre att börja redan när ett nytt bestånd anläggs. Vi behöver fler resultat från praktiska försök.

Det gäller också naturvården. Eftersom mångfalden gynnas av död ved och gamla träd får det konsekvenser om alla grova träd kontinuerligt avverkas.

På Tönnersjöheden lämnas därför evighetsträd i försöken med måldiameterhuggning. Det återstår att se hur många träd man bör spara.

ATT hålla koll på beståndet för återkommande avverkningar är ett mer krävande skötselsystem än trakthyggesbruk och träden som ska avverkas bör oftast markeras inför avverkning.

En fördel är att det inte är några föryngringskostnader, å andra sidan går man miste om vinsten med förädlade plantor.

Om man vill går det att plantera vid luckhuggning.

– När vi lägger ihop resultaten i våra försök är tillväxten ganska likvärdig med konventionellt skogsbruk, men det är ett för litet underlag. Förmodligen blir tillväxten lägre, hur mycket beror på metod och förutsättningar. Vi vet mer när försöken blir äldre och förhoppningsvis många fler.

– För egen del tycker jag vi bör ha mer hyggesfritt skogsbruk där det passar, säger Martin Goude.

Rapporten är finansierad av Sveaskog och Partnerskap Alnarp. Den finns att läsa på nätet, googla namnet; Hyggesfria skogliga fältförsök.

Martin Goude